

Važne žene Íñigova obraćenja

Uz 500. obljetnicu obraćenja sv. Ignacija Lojolskoga

*Marica Čunčić**

Íñigo López¹ imao je četiri majke. Njegova majka Marina nakon prerane smrti pratila ga je s Neba, dvije su ga Marije odgajale na zemlji, a četvrta je Majka svih majki, Blažena Djevica Marija. Žene su mu usadile vjeru, čuvale ga, molile za nj i usmjeravale njegove korake prema Bogu.

Plemići Loyola potječu iz 13. stoljeća. »Stara plemićka loza Loyola bila je jedna od najkatastrofalnijih baskijskih obitelji koju je naša zemlja morala trpjeti. Jedna od onih obitelji koje su iznad glavnog ulaza imale grb koji je trebao opravdati sva nedjela utkana u tkivo i obrazac njihova ponašanja«, piše kroničar. Dva kata dvorca bila su demolirana za kaznu Íñigovu djedu Juanu Pérezu zbog kršenja zakona i narušavanja javnoga reda i mira. Íñigov otac bio je Beltrán Ibáñez de Oñaz y Loyola (1437.–1507.), a majka Marina Sáenz de Licon y Balda. Majčin otac bio je pravnik i predstavnik kraljevske krune Kastilje kao savjetnik kralja i revizor suda pravde. Beltrán i Marina imali su trinaestero djece. Majka je Marina bila bogobojazna i čestita žena. To se vidi iz njezina čina pobožnosti kad je po uzoru na Blaženu Djevicu Mariju svoje 13. dijete, sina Íñiga, rodila u štali. Umrla je ubrzo poslije poroda i mali je Íñigo ostao bez majke.

Preuzela ga je dadilja Maria de Garín, kovačeva mlada žena, njegova druga majka, koja ga je dojila i odgajala. Ona ga je naučila moliti prve molitve na baskijskom jeziku kojim se je govorilo u pokrajini Guipúzcoa. Živjeli su u lijepoj i skromnoj kući svega 10 minuta hoda do dvorca Loyola, tako da je Íñigo bio blizu svojega oca, koji nije mogao dočekati kad će sina naučiti mačevanju.

Íñigo je imao sedam godina kad se je njegov stariji brat Martín García oženio i doveo u kuću novu gospodaricu dvorca. Marija Magdalena de Aráoz bila je kći provosta grada San Sebastián, visoko obrazovana prema tadašnjim standardima i bogatoga miraza. Na dvoru kraljice Izabelle bila je omiljela dama, pa su ona i

* Dr. sc. Marica Čunčić, utemeljiteljica i voditeljica Zajednice Injigo. Glavna i odgovorna urednica časopisa „Injigo“ — godišnjaka za sudionike ignacijanskih duhovnih vježbi u Programu Injigo. Adresa: Tomacova 16, Kuće, 10410 Velika Gorica. E-adresa: cuncic@gmail.com

1 Íñigo López de Oñaz y Loyola (Azpeitia, listopad 1491. — Rim, 31. srpnja 1556.) dobio je na krštenju ime po sv. Íñigu iz Oñe, benediktinskom opatu iz 11. stoljeća, španjolskom mirotvorcu i čudotvorcu. Uz krsno ime, kad je bio zaređen za svećenika, uzeo je ime Ignacije. Íñigo se je obratio i djelovao kao laik. Govoreći o njegovu obraćenju, zovemo ga Íñigo. Tek kao svećenik poznat je pod imenom Ignacije.

Martin za svoje vjenčanje dobili od kraljice na dar sliku Navještenje, koja i danas resi kapelu dvorca Loyola. Ta je žena postala treća majka crvenokosoga dječaka bujne kose. Gdje je s evangelizacijom stala Maria de Garín, nastavila je Marija Magdalena. Bila je Íñigova čuvarica i molila za njega u osjetljivoj dobi puberteta.

Klica Íñigove vjere počela se je gušiti kad je otac svojega tinejdžera poslao u 400 km udaljen Arévalo k Juanu Velasquezu de Cuéllara, glavnomu blagajniku Kastilje. Kod njega je desetak godina učio dvorske vještine i udvaranje damama, koje su utjecale na njega kako ne bi trebalo. Često je putovao s Velasquezom. Očito se je kretao u lošem društvu jer je imao »ovjeren policijski dosje o narušavanju javnoga reda i mira s namjerom da nanese ozbiljnu štetu«.²

Ali nešto se je dogodilo 1517. godine jer u *Autobiografiji* (br. 1) kaže da je do svoje dvadeset šeste godine bio sav u ispraznostima svijeta. Vježbe s oružjem bile su mu glavna zabava, u velikoj i taštoj želji da stekne slavu. Je li njegovo obraćenje počelo u dvadeset šestoj? Te je godine stupio u oficirsku službu kod vojvode od Navarre, koji se je školovao kod benediktinaca u katalonskom nacionalnom svetištu Naše Gospe od Montserrat. S njim je mogao prisustvovati uvođenju cara Svetoga Rimskoga Carstva Karla V.³ na dvor 1517. godine, zatim njegovu ustoličenju i uvođenju na dvor njegove najmlađe sestre Katarine (1507.–1557.), buduće žene portugalskoga kralja Ivana III. Pobožnoga, koja je postala “tajna Íñigova srca”.⁴ Íñigo se je uz vojvodu sastao s carem Karlom V. još jednom radi dopuštenja da podigne vojsku za obranu careve Pamplone od Francuza. Je li Íñigo prestao s ispraznim načinom života zato što je počeo služiti moćnoga vojvodu, zato što je susreo cara ili zato što se je zagledao u njegovu sestru Katarinu? Odluči se istaknuti u predstojećoj borbi u Pamploni da osvoji svojim junaštvom Katarinino srce. Sve je tomu podredio, pa se je 21. svibnja 1521. prije kobne bitke ispovjedio pred jednim od svojih suboraca ne samo zato što se je bojao Boga i Pakla, nego i zato da mu Bog pomogne da se kao vojskovođa proslavi i zadobije naklonost dame svojega srca. I tako je još jedna žena utjecala na razvoj događaja u Íñigovu životu: u slijepom jurišu protiv nadmoćnoga neprijatelja pao je ranjen. U tren kad ga pogodi topovsko tane, propadoše vojničke časti i snovi o odabranici njegova srca. Kako bi bilo mnogo, mnogo bolje da je (slavno) poginuo — očajan je razmišljao putem dugim 100 km dok su ga vozili u kolima i nosili na nosilima prema dvorcu Loyola.

Polomljene noge i srca stigao je k nevjesti Mariji Magdaleni. Bog joj je dao još jednu priliku da nastavi sa započetom evangelizacijom Íñiga, koji mora mirovati. Njegov se je oporavak odužio na devet mjeseci, između ostaloga i zato što su u modi bile uske čizme, kroz koje bi se vidjelo da kost strši, pa je zatražio kozmetič-

2 James Martin (2016). *Isusovački vodič za (gotovo) sve: Duhovnost u svagdašnjem životu*. Zagreb: Studentski katolički centar Palma.

3 Karlo V. (1500.–1558.), car Svetoga Rimskoga Carstva (1519.–1556.) i španjolski kralj (odnosno kralj Aragona, Leóna i Kastilje) kao Karlo I. (1516.–1556.) iz dinastije Habsburg. Najmoćniji vladar u prvoj polovici 16. stoljeća. Postojala je izreka da njegovu carstvu “sunce nije zalazilo”. Pod njegovom su vlašću bile Kastilja s Navarrom, gdje se nalazi Pamplona.

4 Ivan III. Pobožni (1502.–1557.) vladao je Portugalom, koji je s kolonijama obuhvaćao četiri milijuna km².

ku operaciju (otpilili su dio potkoljencične kosti bez anestezije). Da ubije vrijeme, tražio je nešto za čitanje. Marija Magdalena dala mu je dvije presudne knjige, koje su bile uvertira u grandioznu simfoniju, uvod s prvim naznakama zapleta i raspleta nečega što bi moglo ići u žanr romana rijeke, jer duhovno nasljeđe sv. Ignacija neprestano teče sve do danas.

Bile su to dvije pobožne knjige koje je Magdalena donijela sa sobom u kuću Loyola. Prvu knjigu *Vita Christi* (“Kristov život”) ili *Speculum vitae Christi* (“Ogledalo Kristova života”) napisao je 1374. kartuzijanac Ludolf Saksonski (Ludolphus de Saxonia, 1295.–1378.). Izdanje na španjolskom iz 1502. godine, bogato ilustrirano, imalo je sliku kraljevskoga para Izabelle i Ferdinanda na prvoj stranici kako klečeći mole. Kartuzijanac Ludolf Saksonski čitatelju preporučuje ulazak u prizore Isusova života, što danas zovemo kontemplacijom evanđelja. Ānigo je ulazio u prizore, bio je tamo, i ubirao obilne duhovne plodove. To mu nije bilo teško jer je imao bujnu maštu i živo je zamišljao viteške borbe i udvaranja. Tako je lako zamišljao i situacije iz otajstava Kristova života da u njima i sam sudjeluje, primjerice da u štalici u Betlehemu kao rob poslužuje sv. Obitelj, kako to opisuje u *Duhovnim vježbama* pod brojem 114. Ulaženje u prizor ili kontemplacija evanđelja zastupljeno je u svim razmatranjima Kristova života u drugom, trećem i četvrtom tjednu njegovih *Duhovnih vježbi*.

Druga knjiga koju mu je Magdalena u apostolskom žaru ponudila bila je *Legenda aurea* (“zlatna legenda, zlatna čitanja, zlatno štivo”) ili *Flos Sanctorum* (“cvijet svetih”) ili *Legenda Sanctorum* (“čitanja svetih”),⁵ koju je između 1259. i 1266. sastavio dominikanac, ženevski nadbiskup i srednjovjekovni hagiograf bl. Jacopo de Voragine (1228.–1298.). Kao inkunabula bila je popularnija od Biblije. Prevedena je vrlo rano na sve europske jezike. Prva rečenica u njoj glasi: “Svetac je vitez u službi svojega Gospodina”. To je privuklo pozornost viteza prikovanoga za krevet. Što je slijedilo poslije toga, možemo u velikoj mjeri zahvaliti Ānigovoj trećoj majci. Kod nje je ostvareno pravilo: ono što sami ne možemo, a želimo, mogu ostvariti naši bliski prijatelji. Sa svakim duhovnim plodom Ānigova obraćenja, a plodova ima bezbroj u ovih pet stoljeća, Magdalena dobiva pohvalu od Boga jer je u pravom trenutku bila Božja poluga za skretnicu viteškoga putovanja.

Čitajući o junaštvima svetih, Ānigo je shvatio da su zahtjevnija od njegova junaštva. Gospodin ga je izazvao jezikom koji razumije, a pravi vitez ne odbija izazove. Anatomija njegova odgovora na taj izazov vidi se u razmatranju o pozivu Krista Kralja (*Duhovne vježbe* 91–100) gdje između ostaloga kaže: »promislit ću kako bi morali odgovoriti vjerni podanici takvu velikodušnu i dobru kralju i kako bi, dosljedno tome, kad netko ne bi prihvatio ponude toga kralja, takav vitez zavrijedio da ga sav svijet izgrdi i nazove kukavicom« (*Duhovne vježbe* 94). Iz toga stava proizišli su bezbrojni hrabri sveti članovi Družbe Isusove, koju je sv. Ignacije osnovao. Oni su se kroz dugu povijest izlagali mnogovrsnim opasnostima vodeći ljude prema Spasitelju i spasenju.

5 Riječ *legenda* dolazi od latinskoga glagola *legere*, što znači čitati. Tek je kasnije poprimila značenje izmišljene priče.

Te dvije knjige uvele su Íñiga u razlučivanje duhova, tj. između Božjega, ljudskoga i đavolskoga utjecaja na dušu. Oporavak noge trajao je dovoljno dugo da se razviju duhovni pokreti i da ih on primijeti u svojoj duši po izmjenama raspoloženja. Dobio je dar uvida u vlastito ponašanje. Uvidio je da ga Božje stvari ne privlače, ali kad ih kuša, osjeća se dobro, a svjetovne ga stvari privlače, ali kad ih kuša, osjeća se prazno. Taj prvi uvid u duhovne pokrete bio je uvod u okršaje sa zlim duhovima, koji su ga počeli napadati čim su naslutili da bi se taj vitez mogao okomiti na njih svom svojom i Božjom snagom. Na temelju iskustva osobne borbe sa zlim duhovima nastala su poznata *Pravila o razlučivanju duhova (Duhovne vježbe 313–336)*, koja ga svrstavaju u majstore razlučivanja. Nema ozbiljnijega rada o temi razlučivanja bez spomena sv. Ignacija. Pravila je pisao ne samo iz iskustva vlastite borbe, nego i svojih molitava za oslobodenje od zlih duhova mnogih suvremenika, jer je 16. (i 17.) stoljeće bilo “zlatno doba opsjednutih”.

I tako je u devet mjeseci iz gorušičina zrna vjere naraslo otporno stablo, koje se je moglo presaditi na bojno polje Crkve. I tada ga je preuzela četvrta, nebeska Majka. Na njezinu prisutnost podsjećala ga je slika Navještenja u kapeli. Za vrijeme oporavka Blažena Djevica Marija Íñigu se je čudesno ukazala s malim Isusom u naručju. Počeo se je moliti Našoj Gospi od Olatza nedaleko dvorca, pa se tamo danas može pročitati natpis: *Aqui rezaba san Ignacio de Loyola a Nuestra Señora de Olatz* (“Ovdje se je sv. Ignacije molio Našoj Gospi od Olatza”). Nebeska Majka vodila ga je korak po korak sve dalje od prijašnjega načina života. Kad je ozdravljena duha i tijela u veljači 1522. napustio dom, najprije je otišao u 60 km udaljeno poznato baskijsko svetište Naše Gospe u Arantzazu. Tu je položio zavjet čistoće, stavio se pod Majčinu zaštitu i prošao još 100 km do Navarre. Ali vojvoda od Navarre nije bio kod kuće, pa je razgovarao s njegovom suprugom Juanom Cardona y Enriquez. Ona je sljedeća žena koja ima polugu za skretnicu. Predložila je Íñigu da na putu prema Barceloni svrati Našoj Gospi na brdu Montserrat, gdje se je školovao njezin suprug. Íñigo je privrženost prema Nebeskoj Majci pokazao i tako što je platio obnovu njezine slike u tom mjestu, a poslije se putem posvađao sa suputnikom Maurom braneći njezino djevičanstvo. Bio bi ga ubio da Íñigova mula nije krenula drugim putem. Vitez je beskompromisno branio čast svoje nove Kraljice, doduše još uvijek starim načinom ratovanja.

Poslušavši vojvodinu suprugu, popeo se je po opasnim putovima brda nazubljena poput pile do samostana i crkve na preko 1.000 m visine u ožujku 1522. godine. Gospa od Montserrata uvela ga je u ispit savjesti, pa je tri dana pisao svoje grijeh, ispovjedio se, ostavio kod nje sablju, simbol svoje vojničke karijere, te viteški probdio cijelu noć uz njezin oltar. Na blagdan Blagovijesti ujutro se je pričestio i sišao s brda ne znajući točno kamo ide. Naletio je na pobožnu gospodu Iñes Pascual, kojom se je Bog poslužio kao putokazom. Gospoda Pascual rekla mu je za špilju u obližnjem gradu Manresi, gdje je ostao do veljače 1523. godine. Tu je pod vodstvom Presvete Bogorodice obavio svoje duhovne vježbe, koje su sljedećih 500 godina za bezbroj ljudi bile sredstvo duhovnoga, intelektualnoga, osjećajnoga i društvenoga obraćenja. Kad je razmatranje u *Duhovnim vježbama* važno, sv. Ignacije predlaže da se u trostrukom kolokviju najprije razgovora s Našom Gospom, a zatim s Isusom i Otcem (npr. *Duhovne vježbe 147*).